

Wprowadzenie

Trwający w gospodarce światowej kryzys wpływa na zmiany uwarunkowań i możliwości rozwoju działalności gospodarczej w poszczególnych krajach oraz układach regionalnych i lokalnych. W różnym zakresie obejmuje on przedsiębiorstwa, sektory gospodarcze, struktury instytucjonalne i segmenty życia społecznego. Jego efektem jest zmniejszenie produkcji i działalności usługowej, ograniczenie możliwości poprawnego funkcjonowania instytucji oraz pogarszanie się poziomu i jakości życia różnych grup społecznych. Ograniczanie działalności gospodarczej prowadzi do zmniejszenia zasilania finansowego instytucji państwowych, ograniczenia rozmiarów rynku pracy oraz zmniejszenia zasobów finansowych gospodarstw domowych. W konsekwencji wpływa to na ograniczenie chłonności rynku na określone produkty i usługi, co z kolei prowadzi do osłabienia działalności instytucji finansowych w zakresie udzielania kredytów, zarówno na cele inwestycyjne, jak i na cele konsumpcyjne, dla potencjalnych kredytobiorców.

Należy nadmienić, że współczesny kryzys na polu ekonomii odbierany jest bardzo różnie. Jedni traktują go jako ostatni etap cyklu koniunkturalnego, po którym nastąpi rozwój gospodarczy, inni przewidują, że będzie trwał dłużej, a jeszcze inni, że da on początek kolejnemu kryzysowi. Niepewność w tym zakresie sprawia, iż krajowe przedsiębiorstwa dysponujące sporymi zasobami finansowymi nie wykazują tendencji do rozwijania działalności inwestycyjnej. Podobnie społeczeństwo, dysponujące zgromadzonymi znacznymi zasobami finansowymi, nie wykazuje tendencji do ich aktywizacji rynkowej. Do tej właśnie bardzo aktualnej problematyki nawiązują autorzy artykułów zamieszczonych w niniejszym, dziewiątym numerze serii „Przedsiębiorczość – Edukacja”.

W artykule wprowadzającym przedstawiono koncepcję modelową uwarunkowań rozwoju przedsiębiorczości w warunkach kryzysu gospodarczego, ze szczególnym uwzględnieniem zmian miejsca przedsiębiorstwa w strukturze gospodarki rynkowej, oraz przejawy wpływu kryzysu na gospodarkę. Rozważania teoretyczne zobrazowano w nim wieloma przykładami empirycznymi, dotyczącymi wpływu kryzysu na wybrane dziedziny życia gospodarki krajowej i wybranych krajów (Z. Ziolo). W kolejnym artykule ekonomiczna analiza skutków kryzysu została rozpatrzona w szerszej perspektywie nauki Kościoła katolickiego, z uwzględnieniem pozycji ładu moralnego w biznesie (M. Borowiec). Autor następnej pracy pokazuje, że poważnym ograniczeniem dla prowadzenia działalności gospodarczej są obowiązujące instrumenty prawne. W ostatnich latach ulegały one częstym zmianom, związanym także z systemem podatkowym, co w małym stopniu motywowało do rozwijania działalności gospodarczej (P. Mężykowski). Szczególne znaczenie dla prowadzenia i rozwoju działalności gospodarczej mają w miarę stałe regulacje prawne związane zwłaszcza z systemem ulg podatkowych (P.M. Woroniecki). Znaczącą rolę w stwarzaniu korzystnych warunków dla rozwijania przedsiębiorczości odgrywają też instytucje publiczne oraz działalność edukacyjna prowadzona w formie różnego typu szkoleń (S. Dorocki, A. Świętek). Duże znaczenie dla rozwijania działalności gospodarczej mają również instytucje finansowe, szczególnie ich oferty kredytowe na rachunku bieżącym i kredytowym oraz kredyty inwestycyjne (W. Sadkowski).

Kolejna grupa artykułów obrazuje wpływ kryzysu na zmiany funkcjonowania firm, instytucji i sektorów gospodarczych. Przedstawione analizy dotyczą: zachowań organizacyjnych mikrofirm (D. Janczewska), podmiotów ekonomii społecznej (S. Sanetra-Półgrabi), możliwości rozwoju sektora turystyki (S. Dorocki, P. Brzegowy; K. Ziółkowska-Weiss), gospodarstw agrotury-

stycznych (S. Dorocki, A.I. Szymańska, M. Zdon-Korzeniowska) i usług motoryzacyjnych (M. Włodarczyk, J. Janczewski). Kryzys gospodarczy powoduje też zmiany funkcjonalne i rewitalizację obszarów miejskich (J. Gałka, N. Grad), zmiany technologiczne w budownictwie (M. Płaziak) oraz zmiany priorytetów inwestycyjnych w przemyśle obronnym (P.L. Wilczyński).

Trzeci ważny obszar badawczy stanowiły dla autorów działania edukacyjne mające na celu przygotowanie odpowiednich kadr nie tylko dla prowadzenia działalności gospodarczej w warunkach kryzysowych, ale także w warunkach postępującego procesu rozwoju gospodarczego w przyszłości. Podkreślają to rozważania związane z określaniem nowych kierunków kształcenia, w tym edukacji w zakresie przedsiębiorczości (K. Wach; T.T. Brzozowski). Dobrym tego przykładem jest prezentacja opinii partnerów społecznych, dotyczące wskazań kształtowania kompetencji osobistych i społecznych dla sektora handlu detalicznego (S. Kurek, T. Rachwał, W. Kilar) oraz możliwości kształtowania inicjatyw klastrowych w systemie poradnictwa zawodowego (A. Pradela). Tom kończy analiza kierunków kształcenia w szkolnictwie wyższym w odniesieniu do rynku pracy oraz propozycje pewnych zmian w tym zakresie (D. Piróg).

Oddając niniejszy tom Czytelnikom, mamy nadzieję, że przedstawione w nim prace prezentujące kształtowanie przedsiębiorczości w warunkach kryzysu gospodarczego mogą się przyczynić do rozszerzenia i pogłębienia tej problematyki w edukacji szkolnej i akademickiej. Podkreślają one dużą złożoność i bardzo rozległy obszar badawczy dla tej problematyki, który powinien być rozszerzany i pogłębiany w kolejnych studiach. Ma to nie tylko szczególne znaczenie dla osłabiania obecnych negatywnych skutków kryzysu gospodarczego, ale także powinno służyć rozwojowi społeczno-gospodarczemu i kulturowemu w następnych latach i przyspieszać proces kształtowania społeczeństwa informacyjnego. Dlatego wszystkich zainteresowanych podjętą problematyką bardzo serdecznie zapraszamy do współpracy. Liczymy na konstruktywne uwagi i propozycje nowych kierunków badawczych.

Zbigniew Ziolo, Tomasz Rachwał